

Melding om foretakssammenslutning

jf. konkurranseloven § 18

vedrørende

Hafslund Eco AS'

ervert av kontroll i

Fortum Oslo Varme AS

Oslo, 23. mars 2022

*Konfidensielt
Inneholder forretningshemmeligheter*

Innhold

1.	Kontaktinformasjon	3
2.	Foretakssammenslutningen og forretningsmessig rasjonale	3
2.1	Beskrivelse av foretakssammenslutningen	3
2.2	Forretningsmessig rasjonale	5
3.	Beskrivelse av de involverte foretakene	6
3.1	Hafslund Eco	6
3.2	Oslo kommune	9
3.3	FOV	10
3.4	Nærmere om avtaleforholdene mellom Oslo kommune og FOV	11
3.5	Salgsinntekter	12
4.	Markeder som berøres av foretakssammenslutningen	12
4.1	Innledning	12
4.2	Ingen horisontal overlapp i markedet for fjernvarme da hvert nettverk er sitt separate marked	14
4.3	Ingen overlapp i markedet for fibernett	15
4.4	Markedet for salg av avfallsforbrenningstjenester	16
4.5	Ingen konkurransebegrensende virkninger i markedet for produksjon og grossistsalg av elektrisk kraft	22
4.6	Oslo kommune som leverandør av avfall til FOV	27
4.7	REG som leverandør av fjernvarme til FOVs fjernvarmeanlegg	28
5.	Viktigste kunder, konkurrenter og leverandører	29
5.1	Partenes viktigste kunder, konkurrenter og leverandører innen salg av avfallsforbrenningstjenester	29
5.2	Partenes viktigste kunder, konkurrenter og leverandører innen produksjon og grossistsalg av elektrisk kraft	29
6.	Effektivitetsgevinster	30
7.	Årsregnskaper	30
8.	Annet	31
9.	Offentlighet	31

1. Kontaktinformasjon

1.1 Melder

Navn: Hafslund Eco AS
Org.nr.: 920 596 509
Adresse: Postboks 990 Skøyen, 0247 Oslo

Melders representant:

Navn: Advokatfirmaet BAHR AS
Kontaktperson: Jone Berge
Saksansvarlig advokat: Helge Stemshaug
Adresse: Postboks 1524 Vika, NO-0117 Oslo, Norge
Telefon: +47 41 26 42 44
E-post: jobber@bahr.no

1.2 Målselskap

Navn: Fortum Oslo Varme AS
Org.nr.: 977 296 919
Adresse: Postboks 184 Skøyen, 0212 Oslo

Målselskapets representant:

Navn: Advokatfirmaet CLP DA
Kontaktperson: Stephan Brodschöll
Adresse: Postboks 1974 Vika, 0125 Oslo
Telefon: +47 48 00 77 49
E-post: sbr@clp.no

2. Foretakssammenslutningen og forretningsmessig rasjonale

2.1 Beskrivelse av foretakssammenslutningen

- (1) I henhold til aksjekjøpsavtale av 22. mars 2022 («**Aksjekjøpsavtalen**») selger Fortum Participation Ltd. («**Fortum**») sin 50 % eierandel i Fortum Oslo Varme AS («**FOV**») til Energi Investment AS («**BidCo**»).

Vedlegg 1 Share Purchase Agreement, 22. mars 2022

- (2) FOV er i dag eid 50 % av Fortum og 50 % av Oslo kommune. Fortum har i dag enekontroll i FOV ved at Fortum etter dagens aksjonæravtale med Oslo kommune har rett til å utnevne tre av fem styremedlemmer. Oslo kommunes vetorettigheter etter avtalen knytter seg ikke til sentrale forretningsmessige beslutninger. Det foreligger dermed ikke felles kontroll før foretakssammenslutningen.¹

¹ Se punkt 4.1 i Fortums melding om erverv av enekontroll i FOV av 12. mai 2017, Konkurransetilsynets sak 2017/0220.

- (3) I henhold til avtale mellom Oslo kommune og Hafslund Eco AS («**Hafslund Eco**») vil Oslo kommune overføre sin 50 % eierandel i FOV til Hafslund Eco, som deretter vil overføre sine aksjer i FOV til BidCo («**Overføringsavtalen**»). Fortums aksjer i FOV vil deretter bli kjøpt av BidCo. Etter gjennomføring av transaksjonene vil Hafslund Eco eie 60 % av aksjene i BidCo, mens IN Oslo Energi BidCo AS («**Infranode**») og HV NEF Invest Romeo IV AS («**HV NEF Invest Romeo**») vil eie 20 % hver. BidCo vil eie alle aksjene i FOV. BidCo og FOV vil deretter fusjoneres kort tid etter gjennomføring, slik at eierskapet blir direkte i FOV. Denne fusjonen vil ikke ha noen virkning på eiersituasjonen og kontrollforholdene i FOV.

Vedlegg 2 Overføringsavtale mellom Oslo kommune og Hafslund Eco, 22. mars 2022

- (4) Reguleringen av det innbyrdes forholdet mellom kjøperne for gjennomføring av transaksjonene er regulert i en transaksjonsgjennomføringsavtale mellom Hafslund Eco, Infranode, HV NEF Invest Romeo og BidCo («**Transaksjonsgjennomføringsavtalen**»).

Vedlegg 3 Transaction Execution Agreement, 22. mars 2022

- (5) Som et resultat av transaksjonene vil Hafslund Eco etter foretakssammenslutningen eie 60 % av aksjene i BidCo og senere direkte i FOV («**Foretakssammenslutningen**»). Oslo kommune vil fortsatt eie 100 % av aksjene i Hafslund Eco.
- (6) I forbindelse med transaksjonen er det også inngått en transaksjonsgodkjenningsavtale mellom Oslo kommune og kjøperne av Fortums eierandel i FOV (dvs. Hafslund Eco, Infranode II og HV NEF Invest Romeo) som regulerer partenes forpliktelser knyttet til gjennomføring av karbonfangstprosjektet ved FOVs avfallsforbrenningsanlegg på Klemetsrud i Oslo («**Transaksjonsgodkjenningsavtalen**»). Gjennomføringen av Aksjekjøpsavtalen er betinget av Oslo kommunes samtykke til å frigjøre Fortum for sine forpliktelser under den eksisterende aksjonæravtalen mellom Fortum og Oslo kommune. Oslo kommune gir gjennom Transaksjonsgodkjenningsavtalen tilslutning til Aksjekjøpsavtalen og Overføringsavtalen mot at de nye eierne påtar seg forpliktelser knyttet til karbonfangstprosjektet som minst svarer til de forpliktelsene Fortum i dag har under eksisterende aksjonæravtale. Det er også regulert i avtalen at den går foran aksjonæravtalen mellom de nye eierne (se under) ved konflikt, og at minoritetsaksjonærene ikke skal kunne bruke vetoetter på en måte som gir konflikt med denne avtalen. Videre er det regulert at alle endringer i ny aksjonæravtale som kan påvirke partenes forpliktelse etter denne avtalen skal godkjennes av Oslo kommune. Det samme gjelder for beslutninger som materielt kan påvirke gjennomføringen av karbonfangstprosjektet på Klemetsrud.

Vedlegg 4 Transaction Approval Agreement, 22. mars 2022

- (7) Før gjennomføring skal de nye eierne inngå en ny aksjonæravtale («**Aksjonæravtalen**»). Aksjonæravtalen er vedlagt som Schedule (I) til Transaksjonsgjennomføringsavtalen.² I henhold til Aksjonæravtalen vil Hafslund Eco med sin eierandel på over 50 % i FOV ha rett til å utnevne tre av fem styremedlemmer i FOV, inkludert styreleder. Minoritetsaksjonærene vil ikke ha rettigheter som gir mulighet til å blokkere sentrale forretningsmessige avgjørelser. Enkelte beslutninger vil kreve tilslutning fra én av de to minoritetsaksjonærene (se Aksjonæravtalen punkt 4.4.5), men ingen av minoritetsaksjonærene vil alene kunne blokkere

² Vedlegg 3, side 23.

slike beslutninger.³ Videre vil enkelte beslutninger kreve tilslutning fra begge minoritetsaksjonærer (Aksjonæravtalen punkt 4.4.6), men ingen av disse er over sentrale avgjørelser som gir minoritetsaksjonærene vetorettigheter over den løpende forretningsmessige driften av FOV.

- (8) Hafslund Eco vil på bakgrunn av dette erverve enekontroll i FOV, og det foreligger dermed en foretakssammenslutning i konkurranselovens forstand, jf. konkurranseloven § 17.
- (9) Transaksjonen vil ikke gjennomføres før Konkurransetilsynet har avsluttet sin saksbehandling. Transaksjonen er også betinget av at NVE godkjenner eierendringen i FOV, og at bystyret i Oslo kommune godkjenner avtalen. Saken skal etter planen behandles i Oslo bystyre 27. april 2022.

2.2 Forretningsmessig rasjonale

- (10) Hafslund Eco står som et energiselskap heleid av Oslo kommune sentralt i kommunens arbeid med det grønne skiftet. Arbeidet med karbonfangst ved Klemetsrudanlegget i Oslo er en viktig del av kommunens klimasatsning. Anlegget står for 14 % av Oslos klimagassutslipp. Realisering av prosjektet vil være avgjørende for at Oslo kommune skal nå sine klimamål med 95 % kutt i utslippene innen 2030. Med kontroll i selskapet kan Oslo kommune i samarbeid med de nye minoritetseierne legge grunnlaget for finansieringen av prosjektet og for å kunne ta prosjektet ytterligere steg mot gjennomføring. Dersom prosjektet blir fullfinansiert i 2022, vil karbonfangst på Klemetsrud bli en realitet i 2026. Det er derfor en viktig forutsetning for transaksjonen at Oslo kommune får kontroll over FOV.⁴
- (11) HitecVision og Infranode er begge aktører med motivasjon til å utvikle et grønt selskap i samarbeid med Hafslund. Selskapene ser de store mulighetene som ligger i karbonfangst og prosjektet på Klemetsrud. Byrådet og de nye eierne har hatt en sammenfallende interesse gjennom hele prosessen, som har vært å få på plass finansiering av karbonfangstprosjektet, slik at det kan være operativt allerede i 2026.
- (12) Den nødvendige finansiering av prosjektet vil foregå gjennom en kombinasjon av statlig finansiering, investeringer fra FOV og gjennom at Oslo kommune vil opprette et nytt heleid selskap «CCS Finansiering AS» som overtar kreditorposisjonen til Oslo kommune for eksisterende lån til Hafslund Eco og Fortum Oslo Varme. Disse lånene benyttes som sikkerhet for nytt låneopptak på NOK 1,8 milliarder, som tilsvarer restfinansieringsbehovet til prosjektet. Finansieringen vil forhåndsklareres med EFTAs overvåkingsorgan, ESA.
- (13) Også fra regjeringens side er det et stort klimapolitisk mål å få etablert karbonfangstanlegg på Klemetsrud. Dette styrkes av at det i Hurdalsplattformen fremgår at regjeringen vil *«[s]tarte fullskalaprojektet for karbonfangst og -lagring i sementproduksjonen i Brevik, og fortsette arbeidet med å få finansiert prosjektet på avfallsforbrenningen på Klemetsrud.»*⁵

(14)

³ Se til dette også Aksjonæravtalen punkt 2.2.2, som forbyr aksjonærene å inngå andre avtaler om felles stemmegivning.

⁴ Se Oslo kommunes pressemelding 22. mars 2022: <https://www.oslo.kommune.no/politikk/byradet/for-pressen/pressemeldinger-fra-byradet/oslo-kommune-sikrer-realisering-av-ccs>.

Se også Hafslund Ecos pressemelding 22. mars 2022: <https://hafslundeco.no/nyheter/hafslund-eco-infranode-og-hitecvision-kjoper-fortum-oslo-varme>.

⁵ <https://www.regjeringen.no/contentassets/cb0adb6c6fee428caa81bd5b339501b0/hurdalsplattformen.pdf> s. 13.

(15)

3. Beskrivelse av de involverte foretakene

3.1 Hafslund Eco

3.1.1 Konsernstruktur

- (16) Hafslund Eco er et energikonsern heleid av Oslo kommune. Hafslund Eco er gjennom kontrollerte virksomheter, samt den felles kontrollerte virksomheten i Eidsiva Energi AS («**Eidsiva Energi**»), hovedsakelig aktiv innen produksjon og overføring av elektrisk kraft i Norge. Hafslund Eco-konsernet hadde i 2020 salgsinntekter på MNOK 2 271, et driftsresultat på MNOK 1 805 og 434 ansatte. Foreløpig regnskap for 2021 viser salgsinntekter på MNOK 12 647 og et driftsresultat på MNOK 8 448.⁷
- (17) Hafslund Ecos kraftvirksomhet består av 80 vannkraftverk spredt over store deler av Sør-Norge. Virksomheten innen kraftproduksjon er i hovedsak organisert gjennom selskapene Hafslund Eco Vannkraft AS («**Hafslund Eco Vannkraft**») med datterselskaper, og Hafslund Produksjon Holding AS («**Hafslund Produksjon Holding**») med datterselskaper. Samlet har kraftverk operert av Hafslund Eco-konsernet en midlere årlig kraftproduksjon på om lag 21 000 GWh. Av dette er Hafslund Eco-konsernet sin egen produksjon om lag 18 TWh.⁸
- (18) Konsernet har også et mål å ta en rolle innen havvind gjennom et partnerskap med Fred Olsen Renewables og Ørsted.
- (19) Gjennom foretakssammenslutningen mellom Hafslund Eco og Eidsiva Energi i 2019 ble Eidsiva Energis og hoveddelen av Hafslund Ecos virksomhet innen kraftproduksjon samlet i Hafslund Eco med datterselskaper. Hafslund Ecos og Eidsiva Energis nettvirksomhet ble samlet i Elvia AS, som er et heleid datterselskap av Eidsiva Energi. Eidsiva Energi er i dag felles kontrollert av Hafslund Eco og Innlandet Energi Holding AS, som igjen eies av 26 kommuner og Innlandet fylkeskommune.⁹ I tillegg har Hafslund Eco eierskap i Hafslund Ny Energi AS («**Hafslund Ny Energi**») og kraftproduksjon gjennom datterselskapet Oslo Lysverker.
- (20) En forenklet konsernstruktur for Hafslund Eco fremgår av Figur 1.

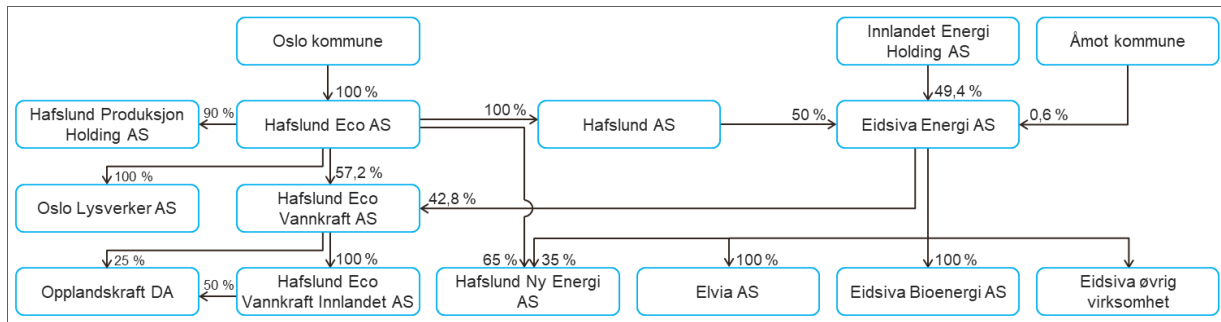
⁶ Med unntak for Elvia AS, der Hafslund Eco gjennom 50 % eierskap i Eidsiva Energi har felles kontroll.

⁷ Foreløpig regnskap er tilgjengelig her: <https://hafslundeco.no/investor/arsrapporter-og-regnskap>.

⁸ <https://hafslundeco.no/om-hafslund-eco/om-oss>.

⁹ Se punkt 3.1 i Hafslund Eco og Eidsiva Energis melding av 17. april 2019, Konkurransetilsynets sak 2019/0166.

Figur 1: Overordnet konsernstruktur Hafslund Eco

(21) En detaljert juridisk struktur for Hafslund Eco-konsernet er vedlagt i Vedlegg 5.

Vedlegg 5 Juridisk struktur, Hafslund Eco

(22) Mer informasjon om Hafslund Eco finnes på www.hafslundeco.no. I det følgende gis en nærmere beskrivelse av de ulike selskapene i konsernet.

3.1.2 Hafslund Eco Vannkraft AS

(23) Hafslund Eco eier 57,2 % av aksjene i Hafslund Eco Vannkraft. I tillegg har Hafslund Eco en indirekte eierandel gjennom Eidsiva Energi AS (se under). Samlet har Hafslund Eco en direkte og indirekte eierandel på 78,6 % i Hafslund Eco Vannkraft. Hafslund Eco Vannkraft Innlandet AS («Hafslund Eco Vannkraft Innlandet») er et heleid datterselskap av Hafslund Eco Vannkraft. Hafslund Eco Vannkraft har en samlet eierandel på 75 % i Opplandskraft DA gjennom Hafslund Eco Vannkraft og Hafslund Eco Vannkraft Innlandet. Disse selskapene har eierandeler i flere kraftverk med produksjon i ulike deler av Sør-Norge bl.a. Aurland, Hallingdal, Valdres og Innlandet.

(24) Hafslund Eco Vannkraft er også deleier i vindkraftproduksjon gjennom 20 % eierskap i vindkraftparkene Austri Raskiftet og Austri Kjølberget.

(25) Hafslund Eco Vannkraft hadde i 2020 salgsinntekter på MNOK 1 836 og et driftsresultat på ca. MNOK 850.

3.1.3 Hafslund Produksjon Holding AS

(26) Hafslund Eco eier 90 % av aksjene i Hafslund Produksjon Holding, som med sine to datterselskap eier og driver kraftverk i nedre del av Glomma. De to datterselskapene hadde i 2020 salgsinntekter på om lag MNOK 376 og et samlet driftsresultat på MNOK 149.

3.1.4 Oslo Lysverker AS (100 %)

(27) Oslo Lysverker AS eier og driver kraftverket Hammeren i Oslo. Selskapet hadde i 2020 salgsinntekter på MNOK 19,3 og et negativt driftsresultat på MNOK -14,7.

3.1.5 Hafslund AS

(28) Hafslund AS er et heleid holdingselskap for Hafslund Ecos eierandel på 50 % i Eidsiva Energi. Hafslund AS eier videre 100 % av Hafslund Handel AS, som igjen eier en ikke-kontrollerende eierpost på 49 % i Fredrikstad Energi AS som bl.a. driver nettvirksomhet gjennom datterselskapet Norgesnett AS (100 %), tjenester innen måling, avregning og fakturering gjennom

datterselskapet Maik AS (100 %), salg av kraft til forbrukere gjennom datterselskapet Fredrikstad Energi Marked AS (95 %) og entreprenørvirksomhet gjennom datterselskapet Nettpartner AS (60 %). Hafslund AS og Hafslund Handel AS har utover disse eierinteressene ingen virksomhet av betydning.

3.1.6 *Eidsiva Energi AS («Eidsiva Energi»)*

(29) Eidsiva Energi er eid med 50 % av Haslund Eco, 49,41 % eies av Innlandet Energi Holding AS, som igjen er eid av Innlandet fylkeskommune og 26 kommuner i Innlandet, og 0,59 % eies av Åmot kommune. Eidsiva Energi er felles kontrollert av Hafslund Eco og Innlandet Energi Holding.¹⁰ Eidsiva Energi hadde som konsern i 2020 salgsinntekter på MNOK 8 255 og et driftsresultat på MNOK 1 752. Selskapet har ca. 1 200 ansatte. Nærmere informasjon om Eidsiva Energi finnes på konsernets nettsider: <https://www.eidsiva.no/>.

(30) Eidsiva Energi driver hovedsakelig med nettvirksomhet, fjernvarme og bredbånd gjennom følgende datterselskaper:

Elvia AS («Elvia») (100 %)

(31) Elvia er resultatet av sammenslåingen mellom Eidsiva Nett og Hafslund Nett i 2019, og er et nettselskap som drifter regional- og distribusjonsnett for elektrisk kraft i Oslo, Viken og Innlandet. Elvia har om lag 900 000 kunder i disse fylkene, og sørger for strømforsyningen til om lag 2 millioner innbyggere. Salgsinntekter i 2020 var MNOK 6 578 med et driftsresultat på MNOK 1 530.

(32) Se Elvias nettsider for nærmere informasjon om selskapet: <https://www.elvia.no/hva-er-elvia/>.

Eidsiva Bredbånd AS («Eidsiva Bredbånd») (90,05 %)

(33) Eidsiva Bredbånd er et selskap som leverer bredbånd via egen infrastruktur til privat- og bedriftsmarkedet på det indre Østlandet. Eidsiva Bredbånd hadde i 2020 salgsinntekter på MNOK 738 og et driftsresultat på ca. MNOK 57. Se selskapets nettsider for mer informasjon: <https://www.eidsiva.net/omoss/>.

Eidsiva Fiberinvest AS («Eidsiva Fiberinvest») (100 %)

(34) Eidsiva Fiberinvest er eier av bredbåndsinfrastruktur i Innlandet. Eidsiva Fiberinvest har ingen ansatte, og kjøper tjenester av Eidsiva Bredbånd og Eidsiva Energi. Eidsiva Fiberinvest hadde i 2020 salgsinntekter på MNOK 150 og et driftsresultat på ca. MNOK 53.

Eidsiva Bioenergi AS («Eidsiva Bioenergi») (100 %)

(35) Eidsiva Bioenergi er et bioenergiselskap som leverer over 400 GWh fjernvarme, damp og biokraft til om lag 1 500 kunder i Innlandet fylke. Selskapet hadde i 2020 salgsinntekter på MNOK 266 og et driftsresultat på MNOK 5,7.

(36) Eidsiva Bioenergi drifter, prosjekterer og bygger hel- og deleide bioenergianlegg i Innlandet, og leverer fjernvarme til følgende byer og tettsteder i Innlandet: Brumunddal, Elverum, Gjøvik, Hamar, Kongsvinger, Lena, Lillehammer, Moelv, Råholt og Trysil. Eidsiva Bioenergi er herunder hovedeier og operatør for Lena Fjernvarme AS (50,97 %) og Trysil Fjernvarme AS

¹⁰ Se Melding av 17. april 2019 *Hafslund E-CO AS - Eidsiva Energi AS*.

(65 %). Eidsiva Bioenergi har også et avfallsenergigjenvinningsanlegg på Trehørningen utenfor Hamar som tar imot og forbrenner avfall fra hele Innlandsregionen. Anlegget har kapasitet til å forbrenne om lag 80 000 tonn avfall per år.¹¹ Forbrenningen av avfallet på Trehørningen brukes til å produseres omtrent 153 GWh fjernvarme, damp og elektrisitet som leveres til kunder i Innlandet. Øvrige fjernvarmeanlegg driftes med andre energikilder, som skogflis, pellets, og returtre.

- (37) Nærmere informasjon om selskapet finnes på dets nettsider:
<https://www.eidsivabioenergi.no/>.

Eidsiva Vekst AS («Eidsiva Vekst») (100 %)

- (38) Eidsiva Vekst er aktiv innen videreutvikling og realisering av en investeringsportefølje. Selskapet leier inn ressurser fra Eidsiva Energi og har ingen egne ansatte. Eidsiva Vekst hadde i 2020 ingen salgsinntekter av betydning. Eidsiva Vekst eier blant annet 68 % av aksjene i Elsikkerhet Norge AS, som tilbyr tjenester innen lokalt elsikkerhetstilsyn og som i 2020 hadde salgsinntekter på MNOK 63. Øvrige eierposter er under 50 %.

3.1.7 Hafslund Ny Energi AS (65 % + 35 % eid av Eidsiva Energi)

- (39) Hafslund Ny Energi AS («Hafslund Ny Energi») skal utvikle nullutslippsløsninger for kunder og bidra til å akselerere elektrifiseringen av Norge. Hafslund Ny Energi har blant annet hatt fokus på å tilby ladeinfrastruktur for elbil gjennom en selskapet Elaway AS, der Hafslund Ny Energi eier 50 %. Hafslund Ny Energi jobber også med å utvikle nye forretningskonsepter og bistå kunder med rådgivning. Hafslund Ny Energi hadde i 2020 salgsinntekter på MNOK 9,4 og et negativt driftsresultat på MNOK -23,8. Hafslund Ny Energi har ca. 20 ansatte.

3.2 Oslo kommune

- (40) Oslo kommune er Norges største kommune og kontrollerer flere virksomheter. I tillegg til heleide Hafslund Eco og kommunens 50 % eierandel i FOV, eier Oslo kommune flere virksomheter, blant annet Sporveien AS, Oslo Pensjonsforsikring AS, Oslo Konserthus AS og Fjellinjen AS (60 %).

3.2.1 Renovasjons og gjenvinningsetaten

- (41) Renovasjons- og gjenvinningsetaten («REG») er en etat under Oslo kommunes byrådsavdeling for miljø og samferdsel. REG er ansvarlig for å samle inn og håndtere husholdningsavfallet i Oslo. Restavfallet for forbrenning fra husholdningene i Oslo kommune utgjorde totalt 125 537 tonn i 2020 og 120 760 tonn i 2021. REG har cirka 720 ansatte. REG er aktiv i alle ledd i avfallshåndteringsprosessen fra innsamling via sortering til gjenvinning. REG har sorteringsanlegg på Haraldrud og Klemetsrud i Oslo. REG eier og drifter et energigjenvinningsanlegg på Haraldrud i Oslo. Anlegget forbrenner husholdningsavfallet fra husholdninger i Oslo kommune. Anlegget fungerer også som varmesentral til FOVs fjernvarmeanlegg i Oslo ved at varmen fra forbrenningen av avfallet tilføres fjernvarmeanlegget. REGs energigjenvinningsanlegg på Haraldrud har en forbrenningskapasitet på omkring 100 000 tonn avfall per år. I 2021 ble det forbrent 89 784 tonn avfall ved anlegget, i 2020 92 283 tonn.

¹¹ Kilde for alle data om kapasiteten til ulike energigjenvinningsanlegg: <https://www.cewep.eu/interactive-map/>.

- (42) For nærmere informasjon om REG, se kommunens nettsider:
<https://www.oslo.kommune.no/etater-foretak-og-ombud/renovasjons-og-gjenvinningsetaten/>.

3.3 FOV

- (43) FOV er et selskap som produserer og distribuerer fornybar fjernvarme i Oslo-regionen. FOV har også noe virksomhet innen fibernett.
- (44) FOV har et energigjenvinningsanlegg på Klemetsrud i Oslo som har en kapasitet for avfallsforbrenning på om lag 360 000 tonn rest- og næringsavfall fra inn- og utland. Faktisk volum i 2021 var 313 800 tonn. Varmen fra forbrenningen gjenvinnes i all hovedsak til fjernvarme for næringsbygg, offentlige bygg og boliger i store deler av Oslo. Hver dag gir dette oppvarming og varmt tappevann til mer enn 200 000 mennesker.
- (45) FOV eier også ett av to energigjenvinningsanlegg på Haraldrud, lokalisert på samme område som REGs energigjenvinningsanlegg. FOVs varmesentral på Haraldrud forbrenner ved normaltemperatur om lag 40 000 tonn avfall per år, men kan forbrenne mer ved behov. Faktisk volum i 2021 var 50 400 tonn. I tillegg til forbrenning av avfall produserer FOVs varmesentral på Haraldrud varme til fjernvarmeanlegget gjennom bioolje, elektrisitet og forbrenning av trepellets.
- (46) Utslippene fra forbrenningen inneholder vanndamp og CO₂, men renses for dioksiner, tungmetaller, NO_x og SO_x. FOV planlegger å etablere fullskala karbonfangstanlegg på Klemetsrud med kapasitet til å fange cirka 400 000 tonn CO₂ fra anlegget årlig.
- (47) Forbrenningsanlegget på Klemetsrud har tre ovnslinjer, og gjenvinner primært energi fra industrielt avfall og husholdningsavfall til fjernvarme. Anlegget forbrenner også avfall importert fra utlandet, samt noe spesialavfall.
- (48) Klemetsrudanlegget står for om lag 37 % av all oppvarming til FOVs fjernvarmeanlegg. NVE har gitt FOV konsesjon til å drifte og eie fjernvarmeanlegget i Oslo fram til 2026. Konsesjonen forventes å bli forlenget før utløpet.
- (49) FOV produserer også noe elektrisk kraft gjennom energigjenvinningsanlegget på Klemetsrud. Dette er imidlertid en begrenset del av virksomheten, og anlegget har kapasitet til å produsere omkring 150 GWh i året. I 2021 var produksjonen 138 GWh.
- (50) FOV har noe virksomhet innen fjernkjøling. Siden 2018 har FOV levert fjernkjøling til Munch-museet og Deichmanske bibliotek i Oslo, og leverer også sorptiv kjøling til Youngstorget 3 i Oslo. En ny kjølesentral for Storbylegevakten på Aker sykehus er under bygging. Selskapet planlegger videre virksomhet innen fjernkjøling i Oslo sentrum, samt på Skøyen og i Hovinbyen i Oslo fra 2025.
- (51) FOV eier 51 % av Hovinbyen Energihub AS («**Hovinbyen Energihub**»).
- ¹²
- Hovinbyen Energihub har inngått kontrakt for bygging av kjølesentral til byggeprosjektet Contruction City på Ulven i Oslo. Denne sentralen skal på sikt levere 25 MW kjøling og vil også kunne betjene andre kunder. Hovinbyen Energihub har i dag ingen omsetning.

¹² Selskapet heter Ulven Energi AS i dag, men er under navneendring. Resterende 49 % eies av AF Gruppen ASA

- (52) FOV eier 60 % i selskapet Fortum Fiber AS («**Fortum Fiber**»),¹³ som er et selskap som bygger ut, eier og drifter et nettverk med mørk fiber i Oslo. Fortum Fiber bruker FOVs fjernvarmeinfrastruktur ved utbyggingen av fibernettverket. Selskapet hadde i 2020 en omsetning på MNOK 5,3 og et negativt driftsresultat på MNOK -7,9. Se nærmere informasjon om Fortum Fiber på selskapets nettsider: <https://fortumfiber.no/>.
- (53) FOV har 50 % eierandel i fellesforetaket OF Energi AS, som ble opprettet sammen med OBOS BBL i 2018. OF Energi skal eie og drifte lokale energisentraler for leveranse av vannbåren varme, varmt tappevann og kjøling til OBOS-prosjekter for bolig og næringsbygg der fjernvarme og fjernkjøling ikke er tilgjengelig i dag. I dag eier og drifter OF Energi energisentralen som leverer varme og kjøling til Symra Terrasse, og planlegger for flere prosjekter. OF Energi AS hadde i 2020 en omsetning på MNOK 0,7 og et negativt driftsresultat.
- (54) FOV hadde i 2020 salgsinntekter på MNOK 1 378 og et driftsresultat på MNOK 350.
- (55) For nærmere informasjon om FOV, se Fortums nettsider: <https://www.fortum.no/om-oss/fortum-oslo-varme>.

3.4 Nærmere om avtaleforholdene mellom Oslo kommune og FOV

- (56) Energigjenvinningsanlegget på Klemetsrud ble skilt ut fra kommunens virksomhet til eget aksjeselskap, Klemetsrudanlegget AS, i 2015. Gjennom transaksjonen i 2017 overtok Fortum 50 % av aksjene samt kontroll i Klemetsrudanlegget AS og Hafslund Varme AS (fjernvarmeanlegget i Oslo). Selskapene ble senere fusjonert til dagens FOV.
- (57) Ved utskillelsen i 2015 hadde Oslo kommune behov for å sikre muligheten for å håndtere husholdningsavfall ut over den gjenværende kapasiteten ved kommunens anlegg på Haraldrud (ca. 100 000 tonn årlig, mot en avfallsmengde til forbrenning på 89 784 tonn i 2021). Kommunen hadde også et behov for å sikre effektiv håndtering av avfallet, ettersom kommunens ene sorteringsanlegg er plassert på Klemetsrud. Kommunen ønsket videre ikke å bygge en egen organisasjon for å sikre håndtering av husholdningsavfallet som kommunen ikke kunne forbrenne selv, da de ville sikre tilgang til avfall for forbrenning ved ledig kapasitet på kommunens anlegg på Haraldrud.
- (58) Det ble derfor i 2015 inngått en avtale mellom Oslo kommune og Klemetsrudanlegget AS (nå FOV) som (i) gir kommunen tilgang til å levere inntil 100 000 tonn husholdningsavfall årlig til forbrenningsanlegget på Klemetsrud, og (ii) gir Klemetsrudanlegget AS (nå FOV) rett til å utnytte ledig kapasitet ved kommunens forbrenningsanlegg på Haraldrud. I 2021 resulterte denne avtalen i at FOVs anlegg på Klemetsrud mottok og forbrant [REDACTED] av Oslo kommunes husholdningsavfall, mens FOV leverte [REDACTED] avfall til forbrenning ved ledig kapasitet på REG Haraldrud.

Vedlegg 6 Avtale mellom Oslo kommune og Klemetsrudanlegget AS 22. juni 2015

- (59) Avtalen regulerer en pris for levering av avfall basert på faktisk kostpris, der det gjøres en netto avregning av volumet levert fra kommunen til FOV mot volumet levert fra FOV til kommunens anlegg på Haraldrud. Avtalen er uoppsigelig så lenge kommunen opprettholder egen forbrenningskapasitet. Avtalen innebærer dermed at (i) Oslo kommunes anlegg på

¹³ Resterende 40 % eies av Directus AS som igjen er eid av ulike investorer.

Haraldrud utnyttet fullt ut av kommunen eget avfall, direkte og indirekte (gjennom at kommunen bytter kapasitet på Haraldrud med FOVs kapasitet på Klemetsrud der det er mest effektivt), og (ii) Oslo kommune gjennom sin rett til å levere inntil 100 000 tonn avfall til forbrenning til Klemetsrud fullt ut har sikret håndtering av eget restavfall til forbrenning gjennom eget anlegg og en evigvarende rett til levering til kostnadsbasert pris.

- (60) Avtalen er også omtalt i byrådssak om omdanning av anlegget på Klemetsrud til aksjeselskap i 2015, se Vedlegg 7 punkt 4.2.

Vedlegg 7 Oslo kommune, byrådssak 1060/15, Omdanning av energigjenvinningsetatens næringsvirksomhet på Klemetsrud til aksjeselskap, 11. juni 2015

- (61) I 2014 ble det videre inngått en avtale mellom Oslo kommune og daværende Hafslund Varme AS (nå FOV) om levering av varme fra kommunens forbrenningsanlegg på Haraldrud. Avtalen innebærer at kommunen har rett og plikt til å levere varme etter nærmere bestemte betingelser. Varmprisen har én sommer- og en vintertariff. Avtalen gjelder i utgangspunktet ut 2026. FOV har etter avtalen rett til å forlenge med tre år av gangen.

Vedlegg 8 Avtale mellom Oslo kommune og Hafslund Varme AS, 20. november 2014

- (62) Avtalen om levering av varme er også omtalt i byrådssak om avtaler om varmeleveranser, se vedlagte.

Vedlegg 9 Oslo kommune, byrådssak 256/14, Nye avtaler om varmeleveranse fra Energigjenvinningsetatens avfallsenergianlegg på Haraldrud og Klemetsrud til Hafslunds fjernvarmesystem¹⁴

3.5 Salgsinntekter

Tabell 1: Salgsinntekter for Hafslund Eco og FOV

Foretak	Salgsinntekter 2020 (NOK)
Hafslund Eco (konsern)	2 271 000 000
Eidsiva Energi (konsern)	8 255 000 000
Hafslund Eco + Eidsiva Energi (ikke konsolidert)	10 526 000 000
FOV	1 378 418 000

4. Markeder som berøres av foretakssammenslutningen

4.1 Innledning

- (63) FOV er aktiv innen salg av avfallsforbrenningstjenester, fjernvarme i Oslo, kjøling i Oslo produksjon og grossistsalg av elektrisk kraft og mørk fiber i Oslo.
- (64) Eidsiva Energis datterselskap Eidsiva Bioenergi er aktiv innen salg av avfallsforbrennings-tjenester og fjernvarme i Innlandet. Oslo kommune driver gjennom REG energigjenvinnings-anlegget på Haraldrud i Oslo, og er dermed også aktiv innen energigjenvinning, men selger

¹⁴ Byrådssaken omhandler også avtale om levering av varme fra Klemetsrudanlegget til fjernvarme. Gjennom foretakssammenslutningen i 2017 og etableringen av FOV ble fjernvarmeanlegget og Klemetsrudanlegget integrert i samme selskap.

ikke avfallsforbrenningstjenester, jf. punkt 3.4 over. Hafslund Eco er aktiv innen produksjon og salg av elektrisk kraft.

(65) Etter melders vurdering er følgende markeder potensielt horisontalt berørt av foretakssammenslutningen

- Markedet for salg av avfallsforbrenningstjenester: Hafslund Eco er gjennom Eidsiva Bioenergi aktiv innen markedet for salg av avfallsforbrenningstjenester gjennom sitt energigjenvinningsanlegg utenfor Hamar (ca. 3,5 % markedsandel). FOV er også aktiv i dette markedet gjennom sine to energigjenvinningsanlegg i Oslo (ca. 18 % markedsandel). Eidsiva Bioenergis begrensede markedsandel og aktivitet konsentrert i Innlandet medfører imidlertid at foretakssammenslutningen ikke hindrer effektiv konkurranse i markedet.
- Markedet for produksjon og grossistsalg av elektrisk kraft: Hafslund Eco er aktiv innen produksjon og grossistsalg av elektrisitet (under 5 % i et nordisk marked). FOV er også aktiv i dette markedet gjennom noe produksjon av elektrisk kraft ved energigjenvinningsanlegget på Klemetsrud (0,034 % i et nordisk marked). FOVs begrensede aktivitet medfører imidlertid at foretakssammenslutningen ikke vil hindre effektiv konkurranse i markedet.

(66) Etter melders vurdering er virksomheten innen fjernvarme, kjøling og mørk fiber ikke berørt av foretakssammenslutningen:

- Fjernvarme: FOV tilbyr fjernvarme i sitt konsesjonsområde i Oslo, mens Eidsiva Bioenergi tilbyr fjernvarme i konsesjonsområder i Innlandet. Konsesjonsområdene er strengt avgrenset, og det er ingen mulighet for substitusjon mellom områdene. Det er derfor ingen horisontal overlapp mellom partenes virksomhet innen fjernvarme.
- Kjøling: FOV tilbyr kjøling til enkelte kunder i Oslo og har planer om å utvide tilbudet i årene fremover. Eidsiva Bioenergi tilbyr kjøling til enkelte kunder i tilknytning til sine fjernvarmenett i Innlandet. Kjøling tilbys i tilknytning til fjernvarmenett eller dedikerte kjølenett. Det er ingen mulighet for substitusjon mellom områdene der hhv. FOV og Eidsiva Bioenergi er aktive. Det er derfor ingen horisontal overlapp mellom virksomhetene til partene innen kjøling.
- Mørk fiber: FOV tilbyr mørk fiber i Oslo gjennom Fortum Fiber, mens Eidsiva tilbyr ulike bredbåndstjenester gjennom sine datterselskaper Eidsiva Bredbånd og Eidsiva Fiberinvest. Fortum Fiber tilbyr kun fiberaksesser knyttet til FOVs infrastruktur i Oslo, og ikke andre bredbåndstjenester. Tjenestene er geografisk avgrenset, og det er ingen substitusjonsmuligheter mellom Fortum Fibers tjenester i Oslo og Eidsiva Energis bredbåndstjenester tilbudt i Innlandet. Det er derfor heller ingen konkurransemessig overlapp mellom tjenestene.

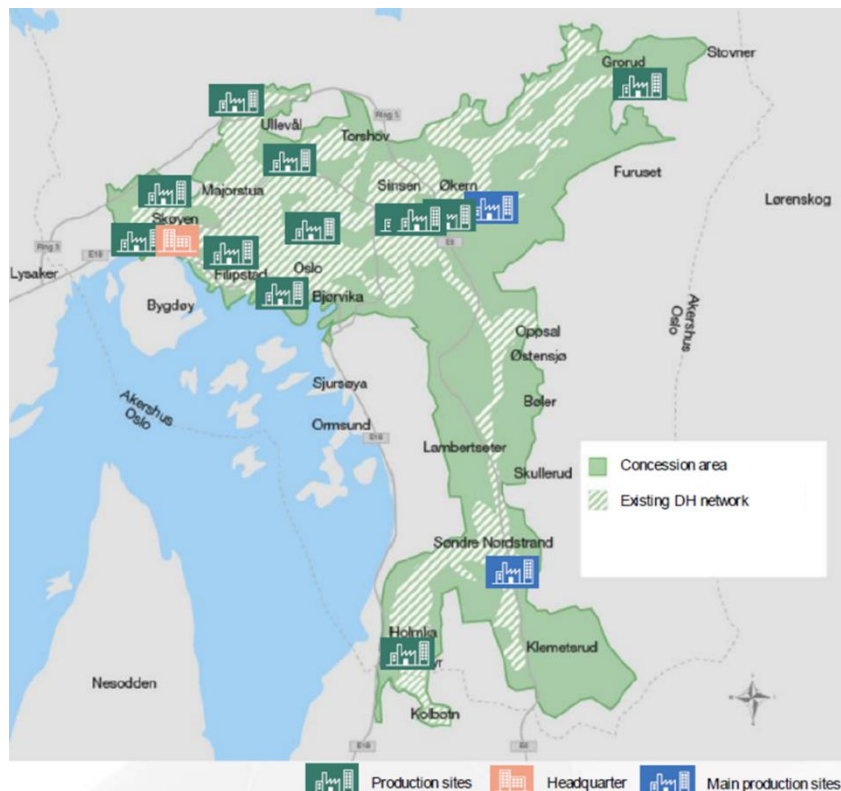
(67) Partene har også enkelte vertikale forbindelser.

- Kjøp og salg av avfallsforbrenningstjenester, der FOV mottar og forbrenner noe av husholdningsavfallet fra Oslo kommune jf. punkt 3.4 over.
- Levering av varme til fjernvarme, ved at Oslo kommunes energigjenvinningsanlegg på Haraldrud leverer varme til fjernvarmeanlegget eid av FOV, jf. punkt 3.4 over.

4.2 Ingen horisontal overlap i markedet for fjernvarme da hvert nettverk er sitt separate marked

- (68) Fjernvarme innebærer distribusjon av damp og/ eller varmtvann gjennom et fjernvarmeanlegg til bygninger. Fjernvarme i Norge har et regulert konsesjonsbasert rammeverk. Det er regulert tilknytningsplikt til fjernvarmeanlegg, som vil si at oppføring av bygg innenfor konsesjonsområdet kan pålegges plikt til å knytte seg til nettverket. Prisen på fjernvarme er regulert i energiloven, og skal ikke overstige prisen for elektrisk oppvarming. I praksis sikrer denne reguleringen at kunder som er knyttet til fjernvarmeanlegget aldri betaler mer enn den alternative prisen for oppvarming ved elektrisk kraft.
- (69) Det varme vannet som sirkulerer i et fjernvarmeanlegg produseres fra varmesentraler. Varmesentralene benytter ulike energikilder, deriblant forbrenning av avfall, forbrenning av trepellets, bioolje, elkraft og varmepumper. FOVs fjernvarmeanlegg er knyttet til 15 varmesentraler på ulike steder i Oslo. Det er kun de to varmesentralene på Haraldrud og varmesentralen på Klemetsrud som leverer varme gjennom forbrenning av avfall, mens de øvrige 12 varmesentralene bruker andre energikilder. I tillegg til forbrenning av avfall benytter FOVs varmesentral på Haraldrud trepellets, bioolje og elkraft som energikilder i sin produksjon av varme, mens varmesentralen på Klemetsrud bruker elektrisitet og olje i tillegg til forbrenning av avfall. En oversikt over varmesentralene til FOV, konsesjonsområdet og dagens dekningsområde er vist i figuren nedenfor.¹⁵

Figur 2: FOVs fjernvarmesentraler og konsesjonsområde

Kilde: FOV

¹⁵ Nærmere presentasjon av FOVs varmesentraler finnes på FOVs nettsider: [https://www.fortum.no/bedrift-og-borettslag/fjernvarme/om-fjernvarme/om-fjernvarme/om-fjernvarme/om-fjernvarme/om-fjernvarme/om-fjernvarme/om-fjernvarme/om-fjernvarme/om-fjernvarme/om-fjernvarmenettet-i-oslo/fjernvarmesentraler-i-oslo](https://www.fortum.no/bedrift-og-borettslag/fjernvarme/om-fjernvarme/om-fjernvarme/om-fjernvarme/om-fjernvarme/om-fjernvarme/om-fjernvarme/om-fjernvarme/om-fjernvarme/om-fjernvarme/om-fjernvarme/om-fjernvarmenettet-i-oslo/fjernvarmesentraler-i-oslo).

- (70) I tidligere praksis har Kommisjonen ansett markedet for salg av fjernvarme som et eget produktmarked. Det geografiske marked har blitt definert lokalt, og dermed begrenset til det enkelte fjernvarmeanlegget.¹⁶
- (71) Fjernvarmeanlegg med ytelse over 10 MW er konsesjonspliktige. Konsesjon gir eksklusiv rett til å bygge og drifte fjernvarmeanlegg i det geografiske området den aktuelle konsesjonen gjelder. NVE er konsesjonsmyndighet. Konsesjon gis typisk for en periode på 25 år. Varigheten kan bli utvidet ved søknader til NVE. Alternativet er at staten eller det offentlige overtar anlegget jf. energiloven § 5-7, men dette er ikke vanlig i praksis.
- (72) Etter plan- og bygningsloven § 27-5 kan konsesjonshaveren på fjernvarmeanlegget i det aktuelle geografiske området kreve at nybygg og bygg som gjennomgår store rehabiliteringer knytter seg til nettverket.
- (73) Videre har en konsesjonshaver forhandlingsplikt overfor tredjeparter (f.eks. varmesentraler) som ønsker å knytte seg til anlegget, men ingen tilknytningsplikt (energiloven § 5-6).
- (74) Som nevnt over har FOV konsesjon for fjernvarmeanlegget i Oslo frem til 2026. Konsesjonen er forventet å bli fornyet etter utløpet av perioden. Nettverket har hatt en god utvikling de siste årene, ved at mange nybygg blir knyttet til nettverket, i tillegg til at flere og flere eldre bygninger også knytter seg til anlegget. FOVs fjernvarmeanlegg produserer varme for omkring 160 000 boenheter og dekker varmebehovet for om lag 20 % av Oslos befolkning.
- (75) Eidsiva Bioenergi, som er felles kontrollert av Hafslund Eco gjennom Eidsiva Energi, har konsesjon på og drifter flere fjernvarmeanlegg i Innlandet fylke.¹⁷
- (76) Det er imidlertid ingen geografisk overlapp eller noen form for forbindelse mellom nettverkene, og ingen aktuell eller potensiell konkurransesituasjon mellom disse. Derfor er det heller ingen horisontal overlapp mellom partene i dette markedet.
- (77) Markedet for fjernvarme vil derfor ikke omtales i det følgende.

4.3 Ingen overlapp i markedet for fibernett

- (78) FOV kontrollerer selskapet Fortum Fiber, som utbygger, eier og drifter et nettverk med mørk fiber i Oslo. Fibernettet benyttes til overføring av data mellom to punkter. FOV leier ut den mørke fiberen til bredbåndsaktører som tilbyr overføring av data.
- (79) Eidsiva Energi kontrollerer selskapet Eidsiva Bredbånd, som bygger ut fibernett og tilbyr bredbåndstjenester i Innlandet.
- (80) Mørk fiber er tjeneste der kunden leier kapasitet over to sammenhengende fiberoptiske kabler mellom to endepunkter. Dette betyr at mørk fiber er strengt geografisk avgrenset, og ikke har noen bruksområder ut over det aktuelle geografiske området. Det er derfor ingen aktuell eller potensiell konkurransesituasjon mellom Eidsiva Bredbånds fibernettverk i Innlandet og Fortum Fibers nettverk av mørk fiber i Oslo.

¹⁶ COMP/M.7272 Fortum Corporation/OAO Gazprom/AS Eesti Gaas/AS Vorguteenus Valdus, avsnitt 20, COMP/M.7745 Fortum/Lietuvos EWnergija/JV avsnitt 18, COMP/M.5365 IPO/ENBW/PRAHA/PT avsnitt 15-18.

¹⁷ Se Eidsiva Bioenergis nettsider for en oversikt: <https://www.eidsivabioenergi.no/om-oss/vare-lokasjoner/>.

(81) Markedet for mørk fiber vil derfor ikke omtales i det følgende.

4.4 Markedet for salg av avfallsforbrenningstjenester

4.4.1 Markedsavgrensning

Produktmarked

(82) I forbindelse med håndtering av avfall er det behov for tjenester for å utnytte avfallet, på en mest mulig miljøvennlig måte. Dette kan foregå gjennom resirkulering eller forbrenning for energigjenvinning. Det er et uttalt mål både i Norge og i EU at det avfallet som kan resirkuleres i størst mulig grad blir resirkulert. Avfall som ikke kan resirkuleres kan deponeres. Det er et miljøpolitisk mål at deponering i minst mulig grad skal forekomme. I Norge ble det fra 2009 ulovlig å deponere biologisk nedbrytbart avfall.

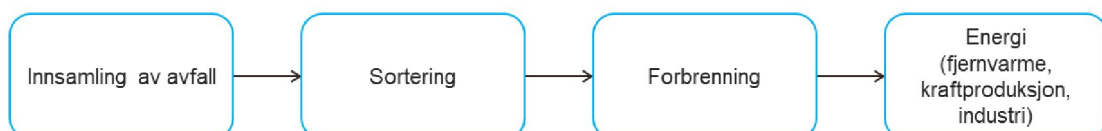
(83) Forbrenning av avfall til energi har derfor over de siste tiårene vokst frem som et mer miljøvennlig alternativ til å deponere avfall. Antall energigjenvinningsanlegg og kapasiteten til disse har økt, både i Norge og i Europa. I 2020 ble kun 5 % av Norges husholdningsavfall deponert, mens omkring 50 % ble energigjenvunnet gjennom forbrenning og 35 % ble resirkulert eller kompostert.¹⁸

(84) De viktigste kildene for avfall til forbrenning er husholdningsavfall og kommersielt avfall. I Norge importeres også noe avfall til forbrenning, mens det samtidig eksporteres betydelige volumer, særlig til Sverige.

(85) I Norge har kommunene plikt og enerett til å håndtere husholdningsavfallet fra kommunens innbyggere.¹⁹ Avfallet sorteres og restavfallet leveres til forbrenning og energigjenvinning. Avfallshåndteringen kan gjennomføres av kommunene (eller av interkommunale selskaper (IKS)) selv, eller kommunene kan kjøpe hele eller deler av tjenestene gjennom anbud. Anbud kan f.eks. gjelde all avfallshåndtering, bare innsamling eller bare sortering og forbrenning. De fleste kommuner har ikke eget forbrenningsanlegg for restavfall. Kommunene eller IKSene kjøper derfor ofte slike tjenester gjennom anbud. Ved slike anbud kan aktører med forbrenningsanlegg by direkte, eller private renovasjonsaktører (som f.eks. Norsk Gjenvinning, Ragn Sells og Geminor) kan by på tjenesten og deretter levere avfallet til ett eller flere anlegg for forbrenning.

(86) Figuren under viser en forenklet verdikjede fra innsamling til energigjenvinning.

Figur 3: Verdikjede avfall fra innsamling til energigjenvinning

¹⁸ <https://www.ssb.no/natur-og-miljo/avfall/statistikk/avfall-fra-hushalda>.

¹⁹ Forurensningsloven § 30.

- (87) Næringsavfall er også en viktig kilde til avfall til energigjenvinning, og består av avfallet som produseres av bedrifter. Mottak av næringsavfall for forbrenning skjer normalt fra private renovasjonsaktører eller fra kommunale aktører som også er aktive innen næringsavfall.
- (88) Importert avfall fra andre land er også en kilde for avfall til energigjenvinningsanleggene, men i mindre grad enn husholdningsavfall og næringsavfall. Importavfall består både av husholdningsavfall og næringsavfall. I likhet med næringsavfall brukes normalt mellomledd ved inngåelse av avtaler om mottak av importavfall for forbrenning. Samtidig eksporteres et vesentlig større volum avfall fra Norge for forbrenning. Eksporten skjer i hovedsak til Sverige.
- (89) Prisen for avfallsforbrenningstjenester forhandles typisk bilateralt mellom innsamler og mottaker, og påvirkes av flere faktorer. Noen av faktorene som påvirker prisen er kontraktens varighet og kvantiteten og kvaliteten (energiinnholdet) på avfallet. Prisen for husholdningsavfall og næringsavfall har fulgt hverandre tett. Etter partenes oppfatning er prisen i Sverige, der en betydelig andel av det norske avfallet forbrennes, i praksis prissetter for prisen i Norge.²⁰
- (90) Avfallet som forbrennes kan benyttes til energigjenvinning gjennom fjernvarme eller elektrisk kraft, eller direkte som energikilde i industrien. For eksempel benytter Norcem i Brevik primært avfall som brensel for sin sementfabrikk. Ved Norcems sementfabrikk i Brevik ble det i 2019 forbrent i overkant av 150 000 tonn avfall som energikilde.²¹ Melder er dermed av den oppfatning at forbrenning av avfall i industrien inngår i det relevante markedet.
- (91) Det relevante produktmarkedet kan etter dette defineres som salg av avfallsforbrenningstjenester. Forbrenningsanlegg mottar normalt både husholdningsavfall og industrielt avfall, herunder importert avfall. Melder ser derfor ingen grunn til å dele markedet i ulike typer avfall.

Geografisk marked

- (92) Avfall til forbrenning fraktes over avstander, alt avhengig av avfallshåndteringskapasiteten, transportkostnadene og pris. EU-kommisjonen har tidligere lagt til grunn en geografisk avgrensning på 200 km fra hvert energigjenvinningsanlegg, men har ikke konkludert endelig da det ikke har vært nødvendig. Det er også lagt vekt på lokale forhold ved avgrensningen.²² Tidligere melding har oppgitt 100-200 km som geografisk avgrensning.²³ Etter melderens vurdering er markedet større, idet en ser betydelig frakt av avfall for forbrenning, også over landegrensene.
- (93) Den største andelen av norsk avfall forbrennes ved norske energigjenvinningsanlegg, som til sammen har en kapasitet på om lag 2 millioner tonn restavfall i året. Norge eksporterer imidlertid også betydelige volumer, da det ikke er tilstrekkelig kapasitet i Norge. Norge eksporterte totalt 1,86 millioner tonn avfall i 2020.²⁴ Av dette gikk om lag 70 % til Sverige

²⁰ Se tilsvarende i Byrådssaken om inngåelse av avtaler om levering av varme i 2014, jf. kapittel 3.4 over og vedlegg 9, der det fremgår: «Det norske avfallsmarkedet har endret seg, særlig er konkurransen med svenske forbrenningsanlegg om mottak av avfall betydelig skjerpet. Dette har medført at prisene på mottak av avfall fra næringslivet og andre kommuner har falt vesentlig.»

²¹ https://www.norcem.no/no/sirkulaer_oekonomi.

²² COMP/M.4576 - AVR / VAN GANSEWINKEL.

²³ Se melding Fortum OYJ, Hafslund Marked AS og Hafslund Varme AS/Klemetsrudanlegget AS av 12. mai 2017, Konkurransetilsynets sak 2017/0220.

²⁴ Kilde for alle tall for import og eksport: Miljødirektoratet, se <https://miljostatus.miljodirektoratet.no/tema/avfall/import-og-eksport-av-avfall/>.

(1,3 millioner tonn), og ca. 12 % til Danmark (266 000 tonn). Norge importerer også avfall, men i mindre omfang enn eksporten (854 000 tonn i 2020). Importen kommer i hovedsak fra Sverige (35 %), Danmark (26 %), Storbritannia (22 %) og Irland (12 %). Netto eksport var dermed ca. 1 million tonn avfall totalt i 2020. Netto eksport til Sverige var også om lag 1 million tonn i 2020 (dvs. at eksport og import av avfall for forbrenning til og fra andre land enn Sverige nær utliknet hverandre).

- (94) Den omfattende eksporten av avfall til Sverige tilsier at energigjenvinningsanlegg i Vest-Sverige inngår i det relevante geografiske markedet. Dette underbygges av at transportkostnadene for avfall til Sverige ofte er lave, ettersom en kan benytte ledig returtransport til Sverige da varestrømmene typisk går inn til Norge. Ledig kapasitet på returtransport reduserer transportkostnaden, noe som gjør energigjenvinningsanlegg i alle fall i Vest-Sverige konkurransedyktige overfor aktører i Midt- og Sør-Norge. Som beskrevet over er prisen for avfallsforbrenningstjenester i Sverige også styrende for prisdannelsen i Norge.
- (95) Melder er etter dette av den oppfatning at den geografiske markedsavgrensningen må anses å dekke Midt- og Sør-Norge og Vest-Sverige. Den eksakte markedsavgrensningen er uansett ikke avgjørende, da Transaksjonen uansett ikke vil føre til betydelig begrensning av effektiv konkurranse.

4.4.2 Partenes virksomhet

- (96) FOV har som nevnt over et energigjenvinningsanlegg på Klemetsrud i Oslo, hvor de tar imot og forbrenner både husholdningsavfall og næringsavfall. Energigjenvinningsanlegget på Klemetsrud har en kapasitet på inntil 360 000 tonn avfall per år, og er det største energigjenvinningsanlegget i Norge. FOV eier også ett av de to energigjenvinningsanleggene på Haraldrud, hvor de har en kapasitet på ca. 40 000 tonn avfall per år. FOV mottar og forbrenner primært husholdningsavfall og industrielt avfall.
- (97) FOV hadde i 2021 en omsetning i markedet for salg av avfallsforbrenningstjenester på omkring [REDACTED]. I 2021 kom [REDACTED] av omsetningen til FOV fra salg av avfallsforbrenningstjenester.
- (98) I 2021 leverte FOVs to energigjenvinningsanlegg på Klemetsrud og Haraldrud henholdsvis 736 GWh og 176 GWh til eget fjernvarmeanlegg i Oslo.²⁵
- (99) Næringsavfall er den avfallstypen som utgjør størst volum av avfallet som forbrennes på Klemetsrud med [REDACTED] av totalt volum. Videre utgjør husholdningsavfall [REDACTED], importert avfall [REDACTED] og spesialavfall [REDACTED] av totalt volum.
- (100) Som nevnt har Eidsiva Bioenergi et energigjenvinningsanlegg på Trehørningen i Hamar som tar imot og forbrenner både husholdningsavfall fra kommuner i Innlandet fylke og næringsavfall, som også primært kommer fra Innlandet. I 2021 kom [REDACTED] av volumet mottatt til forbrenning fra Innlandet. Anlegget har kapasitet til å motta inntil 80 000 tonn avfall til forbrenning årlig. I 2021 hadde Eidsiva Bioenergi inntekter på [REDACTED] fra salg av avfallsforbrenningstjenester.

²⁵ <https://www.fortum.no/om-oss/miljo-samfunnsansvar/miljoarbeid-i-fortum-oslo-varme/nokkeltall-miljo-og-klima-2021>.

- (101) Energigjenvinningsanlegget på Trehørningen produserer omtrent 153 GWh. Varmen fra anlegget leveres til Eidsiva Bioenergis fjernvarmeanlegg i Hamar, samt noe kraftproduksjon.
- (102) Omtrent [REDACTED] av avfallet anlegget til Eidsiva Bioenergi forbrenner er husholdningsavfall og [REDACTED] er næringsavfall. De [REDACTED] kommer fra smittefarlig avfall, impregnert avfall, returflis og kvernet flis.
- (103) REG eier og drifter det andre av de to energigjenvinningsanleggene på Haraldrud i Oslo. Anlegget mottar og forbrenner husholdningsavfall fra kommunens innbyggere, som en integrert del av det kommunale tjenestetilbudet. Anlegget til REG på Haraldrud selger ikke avfallsforbrenningstjenester, og deltar dermed ikke i konkurransen for salg av avfallsforbrenningstjenester. Dette gjelder både for husholdningsavfall fra andre kommuner og for nærings- eller importavfall. Formålet med anlegget er kun å motta og forbrenne avfallet Oslo kommune selv samler inn.²⁶ REG kan dermed ikke anses å utøve noen form for konkurransepress i markedet. Melder er derfor av den vurdering at det kommunale forbrenningsanlegget på Haraldrud ikke inngår i markedet.
- 4.4.3 *Ingen konkurransebegrensning i markedet for salg av avfallsforbrenningstjenester*
- (104) Både Hafslund Eco og FOV er aktive i markedet for salg av avfallsforbrenningstjenester. Foretakssammenslutningen vil imidlertid ikke føre til noen konkurransebegrensning i markedet.
- (105) Den totale årlige verdien av markedet for salg av avfallsforbrenningstjenester er vanskelig å fastslå presist. Med den geografiske avgrensingen som er lagt til grunn over, anslås markedet av Melder til å være en forbrenningskapasitet på 2,2 millioner tonn avfall per år.²⁷
- (106) Som nevnt over er Melders oppfatning at energigjenvinningsanlegget til REG på Haraldrud ikke kan anses å utøve noen form for konkurransepress på andre aktører i dette markedet, da det kun mottar og forbrenner Oslo kommunes eget husholdningsavfall. Dette anlegget er derfor holdt utenfor ved vurdering av samlet kapasitet i markedet.
- (107) Eidsiva Bioenergis energigjenvinningsanlegg på Trehørningen utenfor Hamar har kapasitet til å motta 80 000 tonn avfall til forbrenning per år. Dette gir en anslått markedsandel på ca. 3,5 %.
- (108) FOVs to energigjenvinningsanlegg i Oslo har en samlet forbrenningskapasitet på 400 000 tonn avfall per år. Dette gir en markedsandel på ca. 18 %.
- (109) Partene har dermed en samlet markedsandel på ca. 21,5 % i markedet for salg av avfallsforbrenningstjenester.
- (110) Den lave markedsandelen til Eidsiva Bioenergi tilsier at Transaksjonen ikke vil føre til en betydelig begrensning av effektiv konkurranse i markedet.

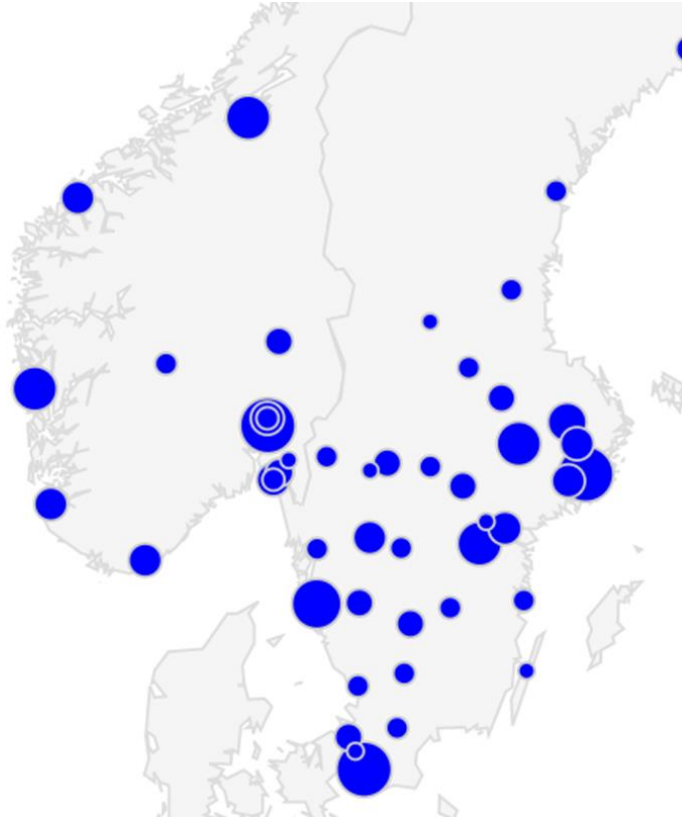
²⁶ Se nærmere i punkt 3.4 over.

²⁷ Alle volumtall for forbrenningskapasitet i meldingen er basert på oppgitt volum av CEWEP (<https://www.cewep.eu/interactive-map/>) hvis ikke annet er oppgitt.

- (111) Av den totale avfallsmengden som ble forbrent på Eidsiva Bioenergis energigjenvinningsanlegg i 2021 kom ca. [redacted] fra Innlandet fylke.²⁸ Dette tilsier at Eidsiva Bioenergi uansett [redacted] Ettersom Innlandet fylke igjen utgjør en liten del av totalmarkedet, tilsier dette at foretakssammenslutningen vil få svært liten innvirkning på konkurransen i markedet.
- (112) Det vil være en konkurransefordel for et energigjenvinningsanlegg dersom det ligger i umiddelbar nærhet til der avfallet skal transporteres fra, da det alltid vil være en viss kostnad knyttet til transport av avfall. Dette innebærer en lavere grad av konkurransenærhet mellom partene, da begge parter vil ha fordeler når det kommer til forbrenning av avfall som ligger i umiddelbar nærhet aktørenes energigjenvinningsanlegg. Dette gjelder både for husholdningsavfall og næringsavfall. [redacted]
- (113) Partene vil etter foretakssammenslutningen fremdeles møte betydelig konkurranse i markedet for salg av avfallsforbrenningstjenester. Det er et betydelig antall aktører som har energigjenvinningsanlegg i Midt- og Sør-Norge, og som utøver et konkurransepress på partene. I Norge er det 14 energigjenvinningsanlegg i Midt- og Sør-Norge som ikke kontrolleres av partene. De viktigste av disse er Frevar (90 000 tonn) og Kvitebjørn BioEl (50 000 tonn) i Fredrikstad, Borregaard i Sarpsborg (75 000 tonn), Returkraft i Kristiansand (130 000 tonn), BIR i Bergen (210 000 tonn) og Statkraft Varme i Trondheim (220 000 tonn). I tillegg forbrenner Norcems sementfabrikk på Brevik om lag 150 000 tonn avfall til brensel.
- (114) Det er også et betydelig antall energigjenvinningsanlegg i Vest-Sverige som inngår i markedet og som utøver et betydelig konkurransepress på partene. Melder er av den oppfatning at energigjenvinningsanleggene i Vest-Sverige som utøver et konkurransepress på partene, i hvert fall inkluder anleggene i Åmotfors, Lidköping, Uddevalla, Göteborg, Karlstad, Borås. Karlskoga og Skövde. Disse har en samlet avfallsforbrenningskapasitet på 1,2 millioner tonn.

²⁸ Beregningen er gjort med utgangspunkt i 95 % av volumet mottatt i 2021.

Figur 4: Kart over energigjenvinningsanlegg i Midt- og Sør-Norge og Midt- og Sør-Sverige

Kilde: <https://www.cewep.eu/interactive-map/>

- (115) Som nevnt over er det relativt lave transportkostnader for avfall til Sverige, da det er vanlig å benytte ledig returtransport, hvor alternativet ofte er tomtransport.
- (116) Konkurransepresset fra Vest-Sverige underbygges videre av at Norge eksporterer store mengder avfall til energigjenvinningsanlegg i Sverige. I tillegg har Sverige en langt større forbrenningskapasitet enn Norge. I 2017 ble 6,1 millioner tonn avfall behandlet på energigjenvinningsanlegg i Sverige, mens det samme tallet for Norge var 1,63 millioner tonn.²⁹ Som nevnt over var Norges netto eksport av avfall til Sverige i 2020 om lag 1 million tonn.
- (117) Melder viser videre til at energigjenvinningsanlegget i Åmotfors i Sverige (Åmotfors Energi) etter det kjente mottar en betydelig andel av sitt avfall fra norske aktører. Videre ligger det et energigjenvinningsanlegg i Lidköping i Sverige (Lidköping Energi), som etter det melder erfarer også mottar mye avfall fra Norge. Anlegget har betydelig lagerkapasitet, noe som medfører at det kan opptre med stor fleksibilitet i markedet.
- (118) På denne bakgrunn vil Melder gjøre gjeldende at Transaksjonen ikke i noe tilfelle vil kunne føre til en vesentlig begrensning av konkurransen i markedet for salg av avfallsforbrennings-tjenester.

4.4.4 Etableringsmuligheter

- (119) Bygging av energigjenvinningsanlegg er kapitalkrevende og krever regulatoriske godkjenninger. Selskaper som ønsker å etablere energigjenvinningsanlegg kan søke å få støtte hos

²⁹ <https://www.cewep.eu/wp-content/uploads/2019/04/EU-Map-2017-WtE.pdf>.

Enova, ettersom energigjenvinningsanlegg er en langt mer miljøvennlig måte å kvitte seg med avfall på sammenliknet med deponering. Det grønne skiftet tilsier videre at utviklingen med mer forbrenning av avfall til energi vil fortsette fremover, noe som igjen øker attraktiviteten for å investere i energigjenvinningsanlegg. Som vist over er det også muligheter for industrien å eksempelvis endre kilden for brensel til forbrenning av avfall, og dermed etablere konkurrenter i markedet. Videre kan også private renovasjonsfirmaer utøve et konkurransepress i markedet. Etableringshindringene for den type firmaer kan ikke anses særlig høye.

4.5 Ingen konkurransebegrensende virkninger i markedet for produksjon og grossistsalg av elektrisk kraft

- (120) Partene har overlappende virksomhet innen produksjon og salg av elektrisk kraft. Hafslund Eco har i hovedsak produksjon av kraft i prisområdene NO1 (Østlandet) (54,8 % av produksjonen)³⁰ og NO5 (Vestlandet) (38,6 %), men også noe produksjon i NO3 (Midt-Norge) (6,5 %).³¹ FOV har noe produksjon av termisk kraft fra energigjenvinningsanlegget på Klemetsrud, som befinner seg i NO1.

4.5.1 Det nordiske markedet for produksjon og grossistsalg av elektrisk kraft

- (121) Melder legger til grunn at det eksisterer et eget marked for produksjon og grossistsalg av elektrisk kraft og at det ikke er noen grunn til å skille mellom energikilder eller dele opp i ulike deler av grossistmarkedet (herunder det ordinære spotmarkedet, intradagmarkedet eller bilaterale avtaler). Dette er i tråd med EU-kommisjonens tidligere praksis.³² Se også melding av foretakssammenslutning mellom Hafslund Eco og Eidsiva Energi 17. april 2019 avsnitt 5.3.3.1, hvorfra hitsettes:

«(110) Melder legger til grunn at alt salg av kraft i de ulike delene av grossistmarkedene, dvs. over det ordinære spotmarkedet, intradagmarkedet, gjennom bilaterale avtaler og reservekraft mv. inngår i det samme produktmarkedet. Markedet for fremtidige leveranser, derivater etc. på Nasdaq OMX er rent finansielle markeder og innebærer ikke fysisk levering av kraft. Dette markedet inngår dermed ikke i produktmarkedet.

(111) Bilaterale avtaler mellom kraftprodusenter og større kjøpere som industri eller aktører innen kraftsalg inngår i det relevante produktmarkedet. For både leverandør og kunde er det et alternativ å hhv. selge og kjøpe kraft på spotmarkedet (og ev. sikre posisjoner i det finansielle fremtidsmarkedet i den grad det er ønske om det). Videre innebærer bilaterale avtaler at et tilsvarende volum tas ut på både tilbuds- og etterspørsels-siden fra spotmarkedet slik at prisdannelsen i spotmarkedet ikke påvirkes.

(112) Melder mener videre det ikke er grunnlag for å holde intradagmarkedet eller reservekraft utenfor det relevante produktmarkedet. Intradagmarkedet fungerer hovedsakelig som en justeringsmekanisme for handler foretatt i det ordinære spotmarkedet («day ahead»), og det er de samme aktørene som deltar i markedet (dog kan en kjøper som har kjøpt for mye day ahead opptre som selger og motsatt). For reservekraft opptre Statnett som eneste kunde blant mange leverandører (dvs. som monopolist). Tilbydere av reservekraft er

³⁰ Alle produksjonstall i dette kapitlet er basert på NVEs kraftstatistikk for midlere årsproduksjon (GWh) med mindre annet er oppgitt, <https://www.nve.no/energi/energisystem/vannkraft/>.

³¹ Hafslund Eco har også en beskjedent produksjon i NO2 (Sør-Norge) som utgjør 0,03 % av Hafslund Ecos samlede produksjon.

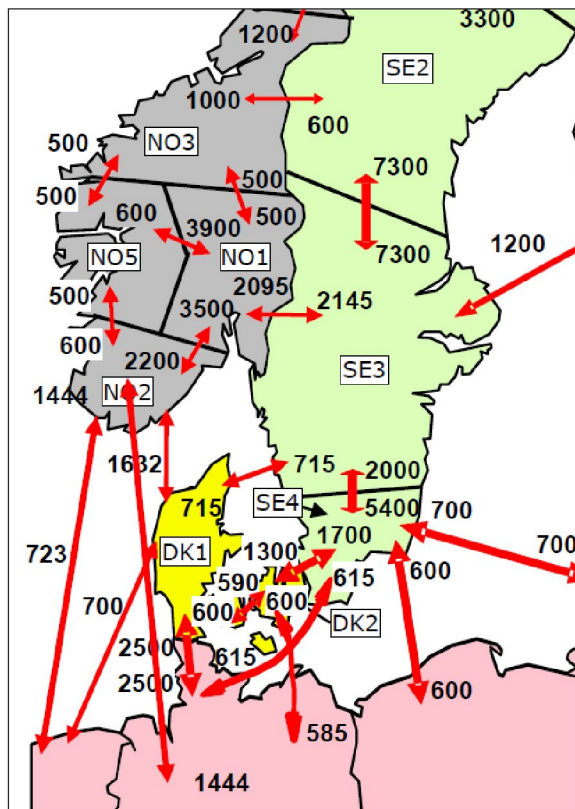
³² Se blant annet COMP/M. 5224 EDF/British Energy, premiss 10-19.

imidlertid de samme kraftprodusentene, og tilbudet inngår som en integrert del av kraftproduksjonen. Som følger av avsnitt 5.3.1 over utgjør dessuten inntekter fra intradag og reservekraft [REDACTED] av de samlede inntektene fra kraftproduksjonen, anslagsvis rundt [REDACTED].

(113) Melder legger derfor til grunn at det er ett samlet grossistmarked for kraft. Det vises også til Europakommisjonens praksis der det ikke er funnet grunn til å dele markedet for produksjon og grossistsalg av kraft i ulike delmarkeder, se blant annet sak COMP/M. 5224 EDF/British Energy, premiss 10-19.»

- (122) Melder legger til grunn at markedet for produksjon og grossistsalg av strøm er nordisk i utstrekning. De ulike produksjonsområdene er knyttet sammen med overføringskapasitet, som medfører at prisdannelsen i et prisområde er under sterk innflytelse fra produksjon i og flyt av kraft fra tilgrensende områder. Kartet nedenfor viser overføringskapasitet mellom prisområdene i Sør-Norge der Hafslund-Eco har produksjon og tilgrensende områder.

Figur 5: Maksimal overføringskapasitet (MW) mellom prisområder per 1. januar 2021

Kilde: ENTSO-E³³

- (123) Som det fremgår av figuren er NO1, der FOVs produksjon befinner seg, tett knyttet til de omkringliggende områdene NO2, NO5 og SE3 gjennom en betydelig overføringskapasitet.³⁴ Disse områdene er igjen tett knyttet til andre prisområder. Dette medfører at de enkelte prisområdene sjelden er isolert, men har felles pris med tilgrensende prisområder. Det vises

³³ Hentet fra Nord Pools nettsider: <https://www.nordpoolgroup.com/link/d6a149b7ce4f49c1ac342c37d02f30e7.aspx>.

³⁴ Overføringskapasiteten mellom NO1 og SE3 har vinteren 2021/22 vært redusert, se f.eks. E24, 23. november 2021, *Statnett begrenser strømflyt til Sverige: - Et motsvar*, <https://e24.no/norsk-oekonomi/i/MLa7pB/statnett-begrenser-stroemflyt-til-sverige-et-motsvar>.

til melding av foretakssammenslutning mellom Hafslund Eco og Eidsiva Energi 17. april 2019 avsnitt 5.3.3.2, hvorfra hitsettes:

«(117) Kraften omsettes og priser settes i all hovedsak i den nordiske kraftbørsens «day ahead»-marked. I dette markedet anmelder produsenter og leverandører tilbud time for time kommende døgn og kjøpere av kraft og eventuelle mellommenn anmelder etterspørsel. Det nordiske kraftmarkedet er delt opp i ulike prisområder fastsatt av de enkelte systemansvarlige/TSOene³⁵ (i Norge; Statnett). Tilbud og etterspørsel anmeldes i de prisområder hhv. produksjon og forbruk skjer. Det er betydelig overføringskapasitet mellom flere av de tilgrensende prisområdene i det nordiske kraftmarkedet. Dette innebærer at kraft kan flyte gjennom flere prisområder. F.eks. strømmer det i vintermånedene typisk kraft fra prisområdene NO2 og NO5 til NO1 (Østlandet) og fra NO1 til SE3 i Sverige. Fra SE3 kan kraften flyte videre sørover til Danmark (DK1) og Syd-Sverige (SE4).

(118) Basert på anmeldt tilbud og etterspørsel i de enkelte prisområdene time for time kommende døgn samt tilgjengelig overføringskapasitet mellom prisområdene, fastsetter Nord Pool priser for hvert enkelt prisområde. Overføringskapasiteten utnyttes ved fastsettelse av priser, slik at prisen blir den samme i to prisområder med mindre den tilgjengelige overføringskapasiteten mellom områdene er fullt utnyttet. Overføringskapasiteten innebærer (jf. avsnittet over) at kraft produsert og anmeldt i et prisområde ofte forbrukes i et annet. Ved fullt utnyttet overføringskapasitet og prisforskjeller mellom tilgrensende prisområder betaler kjøper kraftprisen i sitt prisområde, mens selger mottar kraftprisen i sitt område. Når det er prisdifferanse mellom områder (når overføringskapasiteten er fullt utnyttet) tilfaller denne differansen systemansvarlig (Statnett), slik at en produsent alltid mottar den prisen som fastsettes i det prisområdet produksjonen anmeldes, mens en kraftkjøper alltid betaler prisen som fastsettes i det området kraften tas ut.

(119) Markedets organisering og den tilgjengelige overføringskapasiteten innebærer at de ulike prisområdene er knyttet sammen. Produksjon og forbruk er ikke isolert i de ulike prisområdene, slik at prisdannelsen skjer på bakgrunn av forbruk og produksjon på tvers av det nordiske kraftmarkedet. Dette medfører at det er små forskjeller i de gjennomsnittlige prisene i de ulike prisområdene.»

- (124) Melder legger videre til grunn at det geografiske markedet uansett ikke er mindre enn prisområdene i Sør-Norge. Det er betydelig overføringskapasitet mellom prisområdene NO1, NO2 og NO5. NO1 er helt avhengig av tilførsel av kraft fra tilgrensende områder med et forbruk som er vesentlig høyere enn produksjonskapasiteten. Motsatt har NO2 og NO5 vesentlig høyere produksjon enn forbruk, jf. tabell 2 under.

Tabell 2: Produksjon og forbruk av kraft i prisområdene NO1, NO2 og NO5, 2020 og 2021

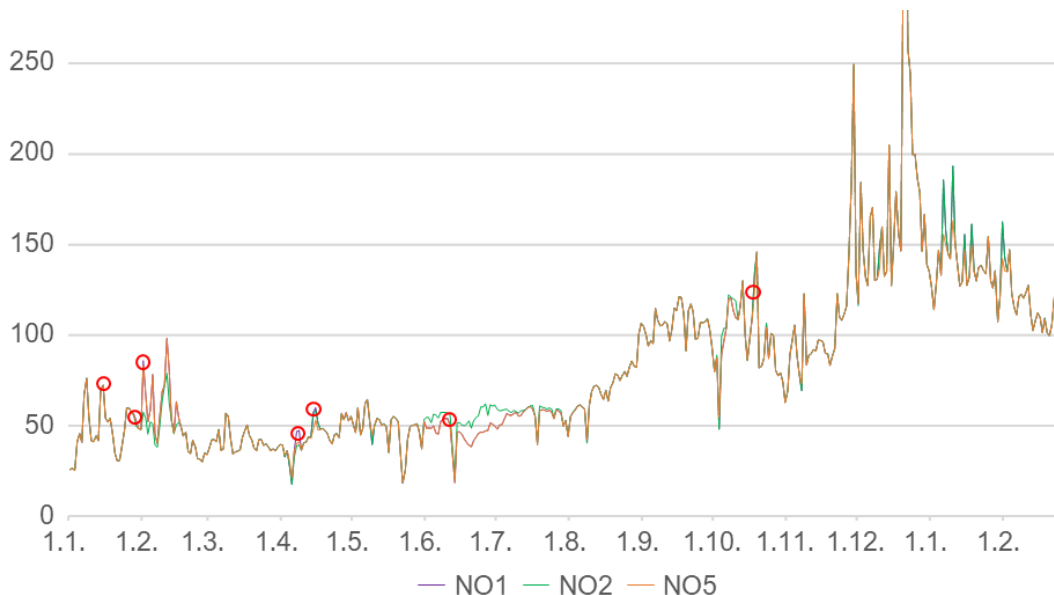
GWh	NO1 - 2020	NO1 - 2021	NO2 - 2020	NO2 - 2021	NO5 - 2020	NO5 - 2021
Produksjon	19 663	19 211	53 251	55 696	31 753	30 672
Forbruk	34 717	36 475	36 402	38 654	16 480	17 077
Produksjon – andel av forbruk	56,6 %	52,7 %	146,3 %	144,1 %	192,7 %	179,6 %

Kilde: Nord Pool Market Data, <https://www.nordpoolgroup.com/Market-data1/-/nordic/table>

³⁵ Transmission System Operator.

- (125) Som følge av den store overføringskapasiteten er det også stor grad av prislighet mellom områdene NO1, NO2 og NO5.
- (126) I perioden 1. januar 2021 til 25. februar 2022 hadde NO1, NO2 og NO5 en gjennomsnittlig pris på hhv. 82,05, 82,41 og 81,69 EUR/MWh.³⁶ NO1 har i de aller fleste tilfellene samme pris som i NO2, NO5 eller begge disse områdene. Kun 13 av de 421 dagene i perioden (3,1 %) hadde NO1 en annen gjennomsnittspris enn både NO2 og NO5. I de 13 dagene med en annen gjennomsnittspris, hadde NO1 en annen timepris enn NO2 og NO5 kun 42 av 312 timer (13,5 %). De fleste av dagene/timene med avvikende timepris er perioder med redusert overføringskapasitet mellom prisområdene.³⁷ Figuren under, som viser gjennomsnittlige døgnpriser etter 1. januar 2021 illustrerer at prisene i de tre prisområdene som regel er like, og følger hverandre tett. Dagene der gjennomsnittsprisen i NO1 avviker fra både NO2 og NO5 er indikert med røde ringer.

Figur 6: Gjennomsnittlig døgnpris, 1. januar 2021-25. februar 2022 (EUR/MWh)

Kilde: Nord Pool Market Data, <https://www.nordpoolgroup.com/Market-data1/-/nordic/table>

- (127) På denne bakgrunn er det melders vurdering at det geografiske markedets utstrekning er nordisk, og uansett ikke mindre enn prisområdene NO1, NO2 og NO5. Det er uansett ikke nødvendig for Konkurransetilsynet å ta endelig stilling til avgrensningen av markedet, da FOVs markedsandel innen produksjon og grossistsalg av elektrisk kraft må anses ubetydelig. Transaksjonen kan dermed ikke medføre noen konkurransebegrensende virkning, uansett hvilken markedsavgrensning som legges til grunn.

4.5.2 Ingen konkurransebegrensende virkning

- (128) FOV produserer termisk kraft ved energigjenvinningsanlegget på Klemetsrud i Oslo, mens Hafslund Eco produserer kraft i ulike deler av Sør-Norge. FOV har en normalproduksjon på

³⁶ Kilde for alle prisdata: Nord Pool Market Data, <https://www.nordpoolgroup.com/Market-data1/-/nordic/table>.

³⁷ Av de 13 dagene med annen gjennomsnittspris i NO1 enn både NO2 og NO5 var åtte av dagene i april og juni 2021 der overføringskapasiteten mellom regionene var betydelig redusert, én dag i oktober 2021 med noe redusert kapasitet og fire dager i januar/februar 2021 uten betydelig reduksjon i kapasiteten.

150 GWh.³⁸ I 2021 var samlet kraftproduksjon 138,1 GWh.³⁹ Dette utgjør 0,03 % av kraftproduksjonen i Norden i 2020.⁴⁰ I et mulig snevrere marked bestående av prisområdene NO1, NO2 og NO5 utgjør FOVs produksjon i 2020 0,14 % av midlere årsproduksjon av vind- og vannkraft (totalt 99 328 GWh).⁴¹ FOV har derfor en ubetydelig markedsposisjon, uansett hvilken markedsavgrensning som legges til grunn.

- (129) Hafslund Eco er Norges nest største kraftprodusent. Hafslund Eco har en midlere årsproduksjon på totalt 19 838 GWh, og en midlere årsproduksjon i NO1, NO2 og NO5 på 18 538 GWh.⁴² Dette utgjør 4,6 % av den samlede nordiske produksjonen og 18,7 % av den midlere årsproduksjonen av vind- og vannkraft i NO1, NO2 og NO5.
- (130) Samlet markedsandel er dermed godt under 20 % uansett markedsavgrensning, og endringen i markedsandel er minimal. Foretakssammenslutningen vil derfor ikke hindre effektiv konkurranse i kraftmarkedet, uansett om en ser på det nordiske markedet eller et mulig snevrere marked bestående av prisområdene i Sør-Norge (NO1, NO2 og NO5).
- (131) Heller ikke om en ser på et mulig marked bestående av kun NO1 vil foretakssammenslutningen kunne lede til noen konkurransebegrensende virkninger. Hafslund Eco har en midlere årsproduksjon i NO1 på 10 871 GWh. Dette utgjør en produksjonsandel på 60,6 % av den samlede midlere produksjonen av vann- og vindkraft i NO1 (17 930 GWh).⁴³ FOVs 138 GWh utgjør en produksjonsandel på 0,77 %. Endringen i markedsandel er derfor uansett minimal. I tillegg kommer flere forhold som medfører at det ikke er mulig å utøve noen form for markedsrett i et eventuelt NO1-marked:
- (132) For det første er produksjonsandelen ikke representativ for faktisk markedsandel i et eventuelt NO1-marked. Produksjonen av kraft i NO1 utgjør bare en andel av samlet tilgang på kraft i NO1. I 2020 var produksjonen i NO1 19 663 GWh, mens netto import fra andre prisområder til sammen var 20 786 GWh.⁴⁴ Forbruket i NO1 i 2020 var 34 717 GWh, mens netto eksport (til SE3 i Sverige) var 5 740 GWh. Hafslund Ecos midlere produksjon i NO1 utgjorde derfor 26,9 % av samlet tilgang i NO1 i 2020.⁴⁵
- (133) For det andre gjør den betydelige overføringskapasiteten inn til NO1 at det normalt ikke er flaskehals mellom NO1 og minst ett av de omkringliggende prisområdene. Forsøk på å redusere produksjonen for å øke prisene vil derfor ikke ha tilsiktet effekt, men lede til at tilsvarende mengde kraft overføres fra tilgrensende prisområder.

³⁸ <https://www.fortum.no/bedrift/avfall-og-energi/energigjenvinning/energigjenvinning-og-avfallshandtering/slik-produserer-vi-elektrisitet-gjennom-forbrenning-av-avfall>.

³⁹ <https://www.fortum.no/om-oss/miljo-samfunnsansvar/miljoarbeid-i-fortum-oslo-varme/nokkeltall-miljo-og-klima-2021>.

⁴⁰ Samlet nordisk kraftproduksjon i Norden i 2020 var ca. 435 000 GWh, Kilde: NVE, Langsiktig kraftmarkedsanalyse 2020 - 2040, tabell II (<https://www.nve.no/energi/analyser-og-statistikk/langsiktig-kraftmarkedsanalyse/>).

⁴¹ Alle tall for midlere årsproduksjon er bearbeidet fra NVEs kraftdatabase (<https://www.nve.no/energi/energisystem/kraftproduksjon/>).

⁴² Tallene er basert på oppgitt «hovedeier» (operatør) i NVEs vannkraftbase, og er dermed ikke justert for minoritetsposter. Embretsfoskraftverkene DA, der Hafslund Eco eier 50 %, er oppgitt som separat operatør i databasen, og har en midlere produksjon på 335 GWh i NO1, tilsvarende en andel på 0,3 % i NO1, NO2 og NO5.

⁴³ Embretsfoskraftverkene utgjør 1,9 % av midlere produksjon i NO1.

⁴⁴ Netto 13 676 GWh fra NO5, 6 355 GWh fra NO2 og 755 GWh fra NO3.

⁴⁵ Beregningen er foretatt på bakgrunn av årlige nettotall for overføring mellom prisområdene. Ettersom overføring også kan gå motsatt vei i perioder, vil faktisk tilgang og faktisk eksport være større enn beregnet, og dermed Hafslund Ecos andel av samlet tilgang i NO1 være mindre.

- (134) For det tredje er andelen av tiden der det er flaskehalser inn til NO1 fra omkringliggende prisområder svært liten, jf. punkt 4.5.1 over, og uforutsigbar for aktørene. Aktørene blir ikke kjent med flaskehalssituasjoner før etter produksjon er anmeldt til kraftbørsen (Elspot). Forsøk på å forutsi flaskehalser vil derfor være svært usikre og risikable, da slike forsøk vil innebære et økonomisk tap dersom en tar feil i sine antakelser.
- (135) For det fjerde er partenes produksjon i NO1 i liten grad skalerbar etter svingninger i etterspørselen. Hafslund Ecos produksjon i NO1 er i betydelig grad elvekraftverk som har ingen eller en svært begrenset mulighet til å magasinere vann, og derfor i det vesentlige må produsere i tråd med vannføringen i vassdraget. Tilsvarende er FOVs produksjon termisk kraft der en del av spillvarmen fra energigjenvinningsanlegget benyttes til kraftproduksjon. Denne produksjonen er ikke skalerbar på kort sikt. Det er derfor liten eller ingen mulighet for å tilpasse produksjonen til kortsiktige svingninger i prisene.
- (136) Partene har derfor ingen mulighet til å utøve markedsrett eller tilpasse seg strategisk i et eventuelt NO1-marked.
- (137) Det er derfor ingen fare for at foretakssammenslutningen vil hindre effektiv konkurranse i kraftmarkedet, uansett hvilken markedsavgrensning som legges til grunn.

4.5.3 Etableringsmuligheter

- (138) Bygging av nye vind- eller vannkraftverk med en størrelse av betydning krever en omfattende konsesjonsbehandling og er kapitalkrevende. En ser likevel at det er mange igangsatte og planlagte utbygginger, og at dette vil fortsette der investorer vurderer utbygging som lønnsomt.
- (139) For å handle kraft på Nord Pools Elspotmarked kreves enten en aktøravtale eller at man lar seg representere av et medlem på Nord Pool som har aktøravtale. For å kvalifisere for aktøravtale må man også inngå avtale om balanseansvar med Statnett, eller la balanseansvaret ivaretas av en tredjepart som har avtale med Statnett.
- (140) Det er imidlertid adgang til å handle elkraft bilateralt utenfor Nord Pool sin markedsplass. Det er et krav for å levere fysisk elkraft inn på nettet at man har avtale med Statnett om balanseansvar, eller lar balanseansvaret ivaretas av en tredjepart som har avtale med Statnett.

4.6 Oslo kommune som leverandør av avfall til FOV

- (141) REG mottar og gjenvinner til energi mesteparten av husholdningsavfallet til Oslo kommunes innbyggere gjennom sitt energigjenvinningsanlegg på Haraldrud. REGs energigjenvinningsanlegg på Haraldrud har imidlertid ikke kapasitet til å gjenvinne alt husholdningsavfallet til Oslo kommunes innbyggere. Husholdningsavfallet som REG ikke selv har kapasitet til å forbrenne, mottas av FOVs energigjenvinningsanlegg på Klemetsrud, jf. punkt 3.4 over. Dette innebærer at det er en vertikal relasjon mellom partene i dette markedet.
- (142) REGs anlegg på Haraldrud forbrente [REDAKTERT] husholdningsavfall fra Oslo kommunes innbyggere i 2021. Ettersom REGs anlegg ikke har kapasitet til å forbrenne alt husholdningsavfall fra Oslo kommune, ble [REDAKTERT] mottatt av FOVs anlegg på Klemetsrud, i henhold til avtalen med FOV, jf. punkt 3.4 over. I tillegg leverte REG [REDAKTERT] avfall til forbrenning

til andre aktører i 2021. Dette var i hovedsak [REDACTED]

(143) Den vertikale relasjonen mellom Oslo kommune og FOV vil ikke kunne ha noen utestengende virkninger. For det første forbrenner Oslo kommune det meste av husholdningsavfallet selv, slik at det kun er en begrenset andel som forbrennes ved FOVs anlegg. For det andre utgjør nettoandelen fra Oslo kommunes avfall som forbrennes av FOV kun en begrenset andel av den totale forbrenningskapasiteten til FOV. For øvrig er Oslo kommunes tilgang til forbrenningskapasitet ved FOV reservert gjennom en uoppsigelig avtale, jf. punkt 3.4 over. Foretakssammenslutningen vil derfor ikke kunne få noen utestengende virkninger, verken når det gjelder tilgang til avfall for forbrenningsanlegg eller muligheten for avsetning av avfall til FOVs anlegg.

(144) Etter dette fremholder Melder at Transaksjonen ikke vil kunne få utestengende virkninger i markedet for kjøp og salg av avfallsforbrenningstjenester.

4.7 REG som leverandør av fjernvarme til FOVs fjernvarmeanlegg

(145) REG leverer varmt vann til FOVs fjernvarmeanlegg i Oslo gjennom sitt energigjenvinningsanlegg på Haraldrud. Dette utgjør dermed en vertikal forbindelse mellom partene i markedet for levering av varme til FOVs fjernvarmeanlegg.

(146) I dag er det kun partene som eier de til sammen 15 varmesentralene som er koblet til FOVs fjernvarmeanlegg, jf. avsnitt 69. FOV eier 14 av varmesentralene selv, mens REG som nevnt eier én av de to varmesentralene på Haraldrud. Slik situasjonen er i dag kan det dermed ikke oppstå noen utestengende virkninger i dette markedet etter foretakssammenslutningen.

(147) Det kan imidlertid tenkes at andre aktører oppretter varmesentraler som de ønsker å knytte til FOVs fjernvarmeanlegg. Konsesjonshaver av fjernvarmeanlegg er etter energiloven § 5-6 første ledd forpliktet til å forhandle med eksterne leverandører av varme om tilkobling til sitt konsesjonsbaserte fjernvarmeanlegg i god tro og med formål om å komme til enighet. Dersom den eksterne leverandøren avslås, skal konsesjonshaveren begrunne hvorfor. Dette medfører i praksis at dersom eksterne aktører skulle ønske å bygge en varmesentral i konsesjonsområdet til FOV og koble seg på fjernvarmnettet, vil det måtte gode grunner til for at FOV skal kunne avslå.

(148) Ettersom REGs varmesentral gjennom foretakssammenslutningen blir vertikalt integrert med fjernvarmeanlegget til FOV, kan det tenkes en virkning av foretakssammenslutningen at nye leverandører ikke lenger kan utkonkurrere REGs varmesentral som leverandør til FOVs nettverk. Dette kan imidlertid ikke ilegges vekt, da REG allerede er koblet til fjernvarmeanlegget. Videre har de ingen andre alternative nettverk de kan koble seg til, da det kun er fjernvarmeanlegget til FOV som har konsesjon i området knyttet til Haraldrud. Det finnes i dag heller ingen alternativ utnyttelse av det oppvarmede vannet. Dette medfører at det ikke får noen virkning i markedet at Oslo kommune gjennom Hafslund Eco overtar kontroll over fjernvarmeanlegget i Oslo.

(149) Etter dette fremholder Melder at Transaksjonen ikke vil kunne få utestengende virkninger i markedet for levering av varme til fjernvarmeanlegget til FOV.

5. Viktigste kunder, konkurrenter og leverandører

5.1 Partenes viktigste kunder, konkurrenter og leverandører innen salg av avfallsforbrenningstjenester

5.1.1 Partenes viktigste kunder

Eidsiva Bioenergi	FOV

5.1.2 Partenes viktigste konkurrenter

Eidsiva Bioenergi	FOV

5.1.3 Partenes viktigste leverandører

Eidsiva Bioenergi	FOV

5.2 Partenes viktigste kunder, konkurrenter og leverandører innen produksjon og grossistsalg av elektrisk kraft

5.2.1 Partenes viktigste kunder

Hafslund Eco	FOV

5.2.2 Partenes viktigste konkurrenter

Hafslund Eco	FOV

5.2.3 Partenes viktigste leverandører

Hafslund Eco		FOV	

6. Effektivitetsgevinster

- (150) Gjennom Hafslund Ecos og Oslo kommunes overtakelse av kontroll i FOV, nye minoritetsaksjonærer og avtaler om finansiering av karbonfangstanlegget på Klemetsrud legges grunnlag for realisering av karbonfangst av en betydelig del av utslippet av karbon i Oslo kommune i 2026. Avtalene som er inngått i sammenheng med foretakssammenslutningen sørger for en effektiv finansiering og realisering av prosjektet, som gir et betydelig bidrag til realisering av kommunens utslippsmål og reduksjon av klimautslipp. Partene har videre vurdert at foretakssammenslutningen gir et betydelig potensial for å realisere kostnads-synergier. Partene vurderer at foretakssammenslutningen blant annet vil medføre lavere faste kostnader.

7. Årsregnskaper

- (151) FOVs årsrapport for 2020, samt årsrapportene for 2020 til Fortum Fiber AS og OF Energi AS, medfølger i vedlegg 10, 11 og 12.

Vedlegg 10 Fortum Oslo Varme AS, årsrapport, 2020

Vedlegg 11 Fortum Fiber AS, årsrapport, 2020

Vedlegg 12 OF Energi AS, årsrapport, 2020

- (152) Hafslund Ecos årsrapport for 2020, samt årsrapportene for andre konsernselskaper er vedlagt som vedlegg 13-22.

Vedlegg 13 Hafslund Eco AS, årsrapport, 2020

Vedlegg 14 Hafslund Eco Vannkraft AS, årsrapport 2020

Vedlegg 15 Hafslund Eco Vannkraft Innlandet AS, årsrapport 2020

Vedlegg 16 Hafslund Produksjon Holding AS, årsrapport 2020

Vedlegg 17 Oslo Lysverker AS, årsrapport 2020

Vedlegg 18 Hafslund AS, Årsrapport 2020

Vedlegg 19 Eidsiva Energi AS, årsrapport, 2020

Vedlegg 20 Eidsiva Bioenergi AS, årsrapport, 2020

Vedlegg 21 Eidsiva Bredbånd AS, årsrapport, 2020

Vedlegg 22 Eidsiva Fiberinvest AS, årsrapport, 2020

8. Annet

(153) Foretakssammenslutningen er ikke meldepliktig i andre jurisdiksjoner.

9. Offentlighet

(154) Denne konkurransemeldingen og enkelte vedlegg inneholder forretningshemmeligheter som er underlagt taushetsplikt og unntatt fra offentlighet. Slike opplysninger er i meldingen merket med merket med [REDACTED] (FOVs forretningshemmeligheter), [REDACTED] (Hafslund Eco/Oslo kommunes forretningshemmeligheter) og [REDACTED] (Eidsiva Bioenergis forretningshemmeligheter). Begrunnelse for at opplysningene skal unntas offentlighet er inntatt i vedlegg 23.

Vedlegg 23 Begrunnelse for forretningshemmeligheter

Med vennlig hilsen
Advokatfirmaet BAHR AS

Harald Kloumann Selte
Specialist partner
Saksansvarlig advokat: Helge Stemshaug